

Koncepce pojetí soutěží družstev mladšího žactva - "Návrat k všestrannosti"

Komise mládeže ČAS - pracovní verze

Kategorie mladšího žactva je základním stavebním kamenem atletické práce s mládeží. Po hravém, průpravném a všesportovně zaměřeném období, jež by děti měly absolvovat v atletických přípravkách, přichází období výrazného fyziologického růstu, kdy by mělo docházet k seznámení se s technikami základních disciplín a jejich prohlubování a k rovnoměrnému rozvoji jejich pohybových schopností a dovedností. Bohužel je však často na hřištích a stadionech k vidění přístup zcela jiný, daný neznalostí či přehnanou motivovaností trenérů, rodičů i dětí, ale i systémovým nastavením v čele s přístupem k hodnocení a k soutěžím této kategorie. Právě v systémovém nastavení se často opakují následující negativní jevy:

1) Hodnocení SpS, NSA či municipalit ekonomicky motivuje oddíly k co nejvyššímu počtu evidovaných závodů u ml. žactva

- > Oddíly pořádají drobné oddílové závody, často však ve stejné podobě a co nejsnažší pro vlastní organizaci (často se opakuje náplň)
- > Vzhledem k evidovatelnosti výsledků děti soutěží výhradně v atletických disciplínách
- > Soutěže nejnižší úrovně podléhají minimální míře kontroly, může zde docházet k podvádění

2) Model většiny soutěží ml. žactva je zaměřený na předvedený výkon, umístění, zisk bodů pro družstvo

- > nasazování "talentovanějších" dětí ke stále stejným kombinacím svých přednostních disciplín
- > opomíjení "méně talentovaných" dětí nasazováním k "nenáročným" kombinacím disciplín typu "60m, skok daleký, hod míčkem"
- > příprava je uzpůsobena soutěžím, tedy je zaměřená na preferované disciplíny
- > soutěže družstev jsou pojímány jako individuální získávání bodů, chybí týmové pojetí, radost ze soutěže samotné

3) Trenéři často přistupují k přípravě ml. žactva příliš "atleticky"

- > na mnoha oddílech bývá aplikován výhradně "atletický" trénink určený starším kategoriím
- > je upozaděna aplikace jiných sportů do tréninku, dochází tedy k ochuzení o potřebné pohybové dovednosti (míčové sporty, gymnastika atd.) stejně jako o potřebnou kompenzaci, kterou mimoatletické pohybové aktivity nabízejí
- > trenéři leckdy neznají "hravé" metody aplikovatelné k osvojení pohybových schopností a dovedností

Výše uvedené často vede k ÚZKÉ SPECIALIZACI DĚTÍ, ta je v rozporu se základním motivem práce s danou věkovou kategorií, tedy s VŠESTRANNOSTÍ. Zároveň může vést k následujícím negativním jevům:

- nerovnoměrnému fyziologickému vývoji dítěte
- nadměrnému rozvoji některých pohybových schopností a dovedností na úkor jiných
- dočasnému rychlému růstu výkonnosti s výrazným poklesem v následujících věkových kategoriích
- neodhalením některých dispozic dítěte
- repetitivnosti způsobující ztrátu zájmu o atletiku

Komise mládeže ČAS se na svém jednání ze dne 12. 5. 2021 jednomyslně usnesla nad tím, že současný stav je nevyhovující a často je v rozporu se zásadami práce s danou věkovou složkou. Ze své pozice může situaci ovlivnit především zásahem do podoby soutěží družstev mladšího žactva a revizí hodnotícího systému SpS. Nový model soutěží družstev bude na bázi doporučení předložen krajům, jakožto stěžejním garantům soutěží družstev mladšího žactva, přičemž bude tento model podporován motivací právě z hlediska hodnocení SpS. Ve spolupráci s Metodickou komisí ČAS též připraví Komise mládeže vzdělávací praktické semináře, které nabídnou trenérům baterii cvičení a her zaměřených na zpestření tréninku dětí a hravý přístup k získávání pohybových schopností a dovedností.

Nová koncepce soutěží družstev mladšího žactva bude představena pod názvem "Návrat k všestrannosti", daný název přímo odkazuje na stěžejní ideu koncepce, tedy na požadovanou VŠESTRANNOST mladých atletů.

Shrnutí:

Stav:

- nekoncepční motivace v organizaci soutěží
- předčasná úzká specializace
- motivace na výkon
- přehlížení dovedností z jiných sportů
- trenéři přistupují k přípravě příliš "atleticky"

Cíle:

- revize Hodnocení SpS
- zaměření na všestrannost mladých atletů
- motivovat soutěží samotnou a týmovým pojetím
- zakomponování dalších sportů
- vzdělávání trenérů v alternativních, hravých přístupech

Návrh standardních soutěží družstev (Krajské přebory družstev ml. žactva):

Pro podporu všestrannosti doporučuje Komise mládeže ČAS oprostít Krajské přebory družstev ml. žactva od klasického pojetí soutěže, kdy je v každém kole vypsáno kompletní spektrum disciplín této kategorie a kdy si děti / trenéři volí vždy libovolnou kombinaci až tří disciplín. Jako východisko doporučuje kombinaci různých typů soutěží upravitelnou dle potřeb daného regionu. Tyto soutěže mohou být ve většině případů pojaty též jako Krajské přebory jednotlivců, z pohledu družstev je lze hodnotit společně jako průběžnou soutěž či pouze jednotlivě s automatickým postupem všech družstev do regionálního finále. Návrh Komise mládeže ČAS se inspirovuje především pojetím soutěží ml. žactva PAS a MSKAS. Návrh baterie závodů je následující:

1) Přespolní běh

- vhodné zařadit na úvod sezóny (ideálně konec března nebo na duben - i s ohledem na MČR v přespolním běhu)
- lze pojmut zároveň jako Krajský přebor jednotlivců v přespolním běhu
- vhodné nastavit "rozumnou" distanci s ohledem na "neběžce"
- družstvo lze hodnotit na základě součtů umístění nebo na základě součtu dosažených časů, počet bodujících nastavitelný dle potřeb regionu a širě jednotlivých družstev

2) 5boj

- vhodné zařadit před MČR ve vícebojích
- lze pojmut zároveň jako Krajský přebor jednotlivců v 5boji
- z organizačního hlediska lze rozdělit na samostatný závod chlapců a samostatný závod dívek (především při pořádání v pracovním týdnu)
- družstvo lze hodnotit na základě součtů umístění nebo na základě součtu dosažených bodů, počet bodujících nastavitelný dle potřeb regionu a širě jednotlivých družstev
- splnění 5boje je součástí Hodnocení SpS, částečně je takto eliminována potřeba pořádání vlastních oddílových 5bojů ml. žactva

3) 2boje / 3boje

- ml. žactvo ve standardních kolech soutěží v předem stanovených kombinacích 2 individuálních disciplín, 3 individuálních disciplín nebo 2 individuálních disciplín a štafety (příklady viz. níže)
- pokud je 2boj / 3boj zařazen do průběžné soutěže opakovaně, dítě, které v prvním kole nastoupí k jedné z kombinací disciplín, nemůže již tuto kombinaci zvolit v kole dalším, musí tedy zvolit kombinaci jinou
- pokud je 2boj / 3boj zařazen do průběžné soutěže pouze jednou, lze jej zároveň pojmut jako Krajský přebor jednotlivců
- družstvo lze hodnotit na základě součtů umístění v jednotlivých kombinacích disciplín

PŘÍKLADY kombinací disciplín 2boje:

- (dle modelu PAS) 800 m a hod míčkem / 60m a výška / 60m př. a dálka / 150m a vrh koulí
- možno doplnit např. o kombinaci 300m a oštěp atd., možno doplnit štafety, konkrétní kombinace v gesci regionů
- při zařazení 5boje do jiného kola je vhodné do 2boje zakomponovat disciplíny neobsažené v 5boji

PŘÍKLADY kombinací disciplín 3boje:

- (dle modelu MS KAS) vrhačský - 60m, koule oštěp / skokanský - 60m př., 150m, výška / běžecký - 60m, 800m, dálka
- konkrétní kombinace v gesci regionů
- při zařazení 5boje do jiného kola je vhodné do 3boje zakomponovat disciplíny neobsažené v 5boji

4) Štafety

- kolo zaměřené výhradně na štafety
- pokud je soutěž průběžná, jsou štafety nastaveny zvlášť jako dívčí a zvlášť jako chlapecké, pokud je soutěž samostatná, lze hodnotit celé družstvo, tedy jako součet chlapeckých, dívčích i MIX štafet
- lze pojmut zároveň jako Krajský přebor jednotlivců ve štafetách (vyhlášení konkrétních štafet bez dopadu na družstvo)
- příklady štafet: 4 x 60 / 4 x 200 / švédská - 100 - 200 - 300 - 400 / běžecká - 200 - 400 - 600 - 800
- konkrétní podoby štafet v gesci regionů

5) Soutěž s plným rozsahem disciplín (klasický model)

- doporučeno zařadit jako "poslední kolo" průběžné soutěže nebo jako samostatné regionální semifinále
- lze pojmut zároveň jako Krajský přebor jednotlivců
- pokud bude pojato jako regionální semifinále, je doporučen automatický postup všech "A" družstev

OBECNÉ PRINCIPY NAVRHOVANÉHO MODELU

- výše uvedené nastavení jednotlivých "kol" umožňuje výraznější obměnu pořadatelů v rámci jednotlivých regionů, např. přespolní běh lze uspořádat i při malém oddílu kdekoliv v přírodě, "štafetové kolo" nutně nevyžaduje tradiční pořadatelství na 400 metrovém oválu
- 2boje a 3boje s pevnými kombinacemi disciplín by měly ulevit pořadatelům a časovému pořadu v obvykle závodníky předimenzovaných disciplínách (skok daleký, hod míčkem atd.). Pro posílení vyváženosti účasti v jednotlivých kombinacích lze zastropovat počet závodníků za oddíl v každé kombinaci (např. maximálně 8 závodníků za jedno družstvo v každém 2boji)
- důraz je kladen na týmové pojetí jednotlivých kol, význam má každý výkon každého závodníka - pocit potřeby pro družstvo spolu s jeho vnitřní atmosférou vytváří POZITIVNÍ PROŽITEK, který posiluje zájem o atletiku a setrvání v atletickém hnutí
- je doporučeno zaměřit se na zlepšení celkové atmosféry a sportovní kultury v rámci samotných soutěží - opět dochází k budování POZITIVNÍHO PROŽITKU u dětí, je zahrnut i výchovný aspekt, současně se tímto prezentuje atletika navenek (směrem k rodičům / divákům). Atmosféru a kulturu soutěží je možné budovat na základě následujících doporučení:
 - > každá soutěž by měla mít oficiální zahájení i zakončení, v ideálním případě s nástupem družstev na plochu
 - > každé družstvo si volí svého kapitána / kapitánku, který si při zahájení i zakončení potřeše pravicí s ostatními kapitány, s hlavním rozhodčím, ředitelem závodu a podobně
 - > zahájení nabízí v několika málo minutách prostor pro krátké představení družstev i organizátorů, vizuální dokumentaci
 - > v průběhu závodu by měly být na výsledkových tabulích zveřejňovány a moderátorem vyhlášovány výsledky, ne vždy je toto samozřejmostí
 - > zakončení nabízí prostor pro krátké zhodnocení závodu, pochvalu a pozitivní motivaci dětí, v případě jednokolového modelu i pro ocenění medailemi / poháry, opět prostor pro vizuální dokumentaci

Shrnutí:

Pozitiva:

- podpora atletické všestrannosti ml. žactva
- pestrá, nerepetitivní nabídka disciplín
- důraz na týmové pojetí, každé "kolo" může vygenerovat jiné vítěze
- některá "kola" eliminují ztráty méně početných družstev
- příprava uzpůsobená širokému spektru disciplín
- pozitivní prožitek dětí
- úleva organizátorům a jejich častější obměna
- zlepšování atmosféry a kultury soutěží, výchovný aspekt

Možná negativa:

- neochota některých regionů měnit stávající model
- složitější přechod již specializovaných dětí k všestrannosti
- v některých případech může být organizačně náročnější
- může komplikovat nominace k vrcholným závodům (LODM)
- v některých případech může prodloužit časový pořad

Návrh ZIMNÍ LIGY ml. žactva (soutěže družstev neatletického charakteru):

S rozvojem atletické infrastruktury v regionech (atletické haly, tunely atd.) se každoročně navyšuje počet halových závodů všech kategorií, stejně je tomu i u mladšího žactva. Většinou se jedná o soutěže jednotlivců, nicméně i zde dochází k negativnímu přihlašování dětí ke stále stejným disciplínám. V kombinaci se stejným stavem v letní sezóně tak dochází k situacím, kdy mladší žáci a žákyně absolvují i desítku závodů v rozsahu jen několika málo disciplín. Toto je opět motivováno především ambicemi trenérů, rodičů a dětí, ale i systémem hodnocení SpS, NSA a municipalit.

Výše uvedené je pro danou věkovou kategorii nevhodné, dotčeným dětem chybí zapojení pohybových aktivit z jiných sportů, především zimní období přitom těmto aktivitám nahrává. Komise mládeže tak předkládá návrh Zimní ligy mladšího žactva, která má za cíl motivovat oddíly a kraje k zapojení těchto aktivit do své soutěžní činnosti. Přínosy Zimní ligy vidí především v podpoře všestrannosti, kompenzaci, omezení potřeby startů dětí v hlavní části halové sezóny (leden, únor) a vyplnění relativně "hluché" části roku, tedy listopadu a prosince.

Zimní liga by se měla, jak již bylo zmíněno, zaměřit na mimoatletické sportovní aktivity, a to v co nejširším spektru a týmovém duchu. V ideálním případě by garantem či moderátorem těchto soutěží měly být opět kraje, a to ve formě přípravy modelů "víceutkáni" regionálních oddílů, přijatelné je však i pořádání ze strany samotných oddílů. Narozdíl od klasických soutěží družstev v atletických disciplínách zde ale není nutný zcela konkrétní řád soutěže, vycházet by se mělo spíše z možností a lokálních specifik daných oddílů (dispozice hor, bazénů, tělocvičen atd.). Je otázkou samotných oddílů a krajů, zda pojmu Zimní ligu jako soutěž dvou - tří - či čtyřkolovou, jakou baterii sportů zvolí, zda bude kraj pořádat soutěž pro všechny oddíly společně, vydá se cestou dvou - tří či čtyřutkáni nebo budou SpS / oddíly pořádat soutěže individuálně či po domluvě opět formou víceutkáni mezi sebou bez zásahu KASů. Pro systém hodnocení (uvedeno níže) je však podstatná prokazatelnost a dohledatelnost samotného pořádání a účasti dětí. Níže jsou uvedeny příklady sportovních aktivit, které mohou být součástí Zimní ligy daného regionu či oddílu:

1) Míčové a pohybové hry

- možno pořádat jako samostatné míčové turnaje nebo jako míčové víceboje (zařazení dítěte vždy do té disciplíny, která mu vyhovuje)
- vhodné kombinovat míčové sporty zaměřené na práci různých částí těla: dolní končetiny - fotbal, sedavý fotbal, penalty | horní končetiny (házená, basketbal, ringo, vybíjená, přehazovaná) | horní končetiny s holí (lacros, florbal, hokejbal, softbal)

2) Gymnastika

- možno pořádat jako samostatné disciplíny nebo jako gymnastické víceboje (zařazení dítěte vždy do té disciplíny, která mu vyhovuje)
- vhodné využívat snadno měřitelných disciplín, možné je ale též specifické gymnastické známkování rozhodčími
- příklady disciplín: šplh, překážková dráha se zapojením prostných a základního nářadí, jednodušší gymnastické sestavy

3) Plavání

- možno pořádat jako samostatné disciplíny nebo jako plavecké víceboje (zařazení dítěte vždy do té disciplíny, která mu vyhovuje)
- vhodné zařadit mimo klasické plavecké polohy i zábavné hry (výdrž pod vodou, lovení puků, podplavávání atd.)

4) Dovednostní štafety

- jednoduché na organizaci
- překážkové štafety i hladké štafety kombinované s dovednostními prvky (driblink, hod na koš, střela na bránu, přenášení medicinbalu či parťáků, zapojení odrazových a gymnastických prvků atd.)

5) Zimní sporty

- běžecké lyžování, může být kombinováno s imitací střelby (hod tenisákem na cíl)
- suchý biatlon (viz. výše, bez sněhu)
- bruslařský závod (dovednostní i rychlostní)

6) Jakékoliv jiné sporty či jejich kombinace

- fantazii se meze nekladou, principem je zábava, týmovost a odklon od repetitivních atletických činností

OBECNÉ PRINCIPY ZIMNÍ LIGY

- zde platí obdobné principy jako u navrhovaného modelu soutěží družstev včetně důrazu na usnadnění organizace a obměnu pořadatelů, budování POZITIVNÍHO PROŽITKU dětí i na budování atmosféry, kultury a výchovný aspekt v rámci soutěží

Zařazení ZIMNÍ LIGY ml. žactva do Hodnocení SpS (a NSA):

Aby byly oddíly a kluby dostatečně motivovány k zapojení se do systému Zimní ligy mladšího žactva, je Komise mládeže připravena zařadit Zimní ligu do Hodnocení SpS. Systém hodnocení SpS v letošním roce prochází nutnou revizí, konkrétní podoba "bodování" Zimní ligy tedy bude ještě upřesněna, předpokládá se však bodové ohodnocení ve výši 100% při účasti na regionálně organizované Zimní lize (víceutkáni, všeutkáni) či na jednotlivých soutěžích organizovaných SpS či oddíly ve formě víceutkáni mezi sebou a 25% či 50% při účasti na Zimní lize ve výhradně individuálním jednooddílovém pojetí. Jak již bylo zmíněno výše, bude pro připsání bodů potřebná prokazatelnost a dohledatelnost výsledků a účasti (výsledkové listiny, foto - bude využito i k propagaci na webech ČAS), toto bude též specifikováno.

Jelikož je na počtu evidovaných závodů postaven i systém hodnocení ze strany NSA, hledá Komise mládeže způsob, jak účast dětí v Zimní lize evidovat i v on-line systému ČAS. Toto bude diskutováno se Soutěžním oddělením ČAS a s NSA.

Shrnutí:

Pozitiva:

- podpora sportovní všestrannosti a kompenzace
- pestrá, zábavná a nerepetitivní nabídka sportů
- důraz na týmové pojetí, každé "kolo" může vygenerovat jiné vítěze
- některá "kola" eliminují ztráty méně početných družstev
- příprava uzpůsobená všesportovnímu pojetí
- omezení odchodu dětí k jiným sportům
- snadná organizace oproti běžným atletickým soutěžím
- zahrnutí do hodnocení SpS, snaha o evidenci pro NSA a municipality
- pozitivní prožitek dětí
- zlepšování atmosféry a kultury soutěží, výchovný aspekt

Možná negativa:

- neochota některých regionů a klubů zapojit se
- v některých případech může být organizačně náročnější
- evidence může být komplikovaná

Materiál vypracovali Tomáš Kopecký a Lukáš Dejdar dle zadání předsedkyně Komise mládeže Jany Sobčíkové